Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
TyV@eduskunta.fi

Asiantuntijalausuntopyyntö 25.4.2018

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta perjantai 04.05.2018 / HE 35/2018 vp eduskunnalle laiksi alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista / Pirkanmaan TE-toimiston lausunto

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt Pirkanmaan TE-toimiston lausuntoa otsikossa mainitusta asiasta valiokunnassa 4.5.2018.

Pirkanmaan TE-toimisto on lausunut lain edellisestä versiosta kesällä 2017. Lausunto on edelleen suurelta osin ajankohtainen eikä TE-toimisto tässä lausunnossa toista mahdollisesti jo huomioonotettuja asiakohtia tässä yhteydessä. Lausunto keskittyy muutamaan hallituksen esityksen asiakohtaan sekä *pyydetysti työllisyys- ja yrityspalvelujen alueelliseen kokeiluun* (jäljempänä kokeilu), mikä koskee Tampereen kaupunkiseutua sekä Sastamala-Punkalaidun aluetta.

Kokeilu on ainoa maassa, jossa sinne siirretyt TE-toimiston työntekijät (76 htv) ovat 100% kuntien palveluksessa. Siksi JTYP- lain muutosesityksessä on nähtävissä, että TE-toimiston ja jatkossa palveluntuottajan suhde tulee olemaan lähes samanlainen kuin nyt kuntien kanssa. TE-toimisto tekee erilaisia päätöksiä ja lausuntoja kokeilun asiakkaille taustatyönä. Kunnilla on TE-palvelujen asiakastietojärjestelmä asiakkaidensa osalta käytössä. Kokeilukunnilla on hieman enemmän päätösvaltaa kuin palveluntuottajille on ajateltu annettavan. Kokeilun alussa ja aikana kokeilu on aiheuttanut runsaasti lisätyötä ja lainsäädännön vuoksi eri kunnissa on pieniä määriä TE-toimiston henkilöstöä ja siihen liittyvät ongelma poikkeustilanteissa (rekrytointi, sairaslomat) ovat jatkuvia.

Kokeilussa ei ole asetettuja tavoitteita, joita TEM tai TE-hallinto ylipäätään seuraa. Kokeilua ei ohjaa eikä valvo mikään ylempi tai kuntien ulkopuolinen toimija. Tällaisia itseohjautuvia kokeiluja tai hankkeita ei TE-toimisto ole aiemmin kokenut. Pilotit, ESR- hankkeet tai nykyisten palveluntuottajien tavoitteet on määritelty hankesuunnitelmissa ja ohjaus tapahtuu ohjausryhmissä tai suoralla ohjauksella. TE-toimistoa valvoo ja tavoitteet sille antaa TEM. Seuranta tapahtuu hallinnon tietojärjestelmien tuottamien tulos- ja muiden seurantojen kautta. Näiden seurantojen yksilöimisen perusteina voi olla rahoituksen määräaikainenkin ohjaaminen tietyn asian ratkaisemiseksi esimerkiksi nuorten palveluihin tai määräaikaishaastatteluihin. Vaikka kokeilun piti olla kustannusneutraali, on se tosiasiallisesti aiheuttanut pelkästään toimintamenoresurssien osalta valtiolta 2,8 m € ja laskennallisesti kymmenien miljoonien arvoisen 51 mom. alaisten palvelujen käyttömahdollisuudet toimintaan, jolle valtiolla ei toiminnan aikaista ohjausmahdollisuutta.

TE-toimisto lausui jo kokeilulain valmistelun yhteydessä, että kokeilu ei valmista maakuntaan siirtymistä silloin kun tuotanto tapahtuu julkisen toimijan puolesta. TE-hallinnonalan mittareilla ei kokeilun toiminta ole tuottanut merkittäviä asiakastuloksia, vaikka käytetyt resurssit ja erilainen asiakaskunta jätettäisiin huomiotta. Jotta kokeilun tuloksia voitaisiin arvioida objektiivisesti, olisi asiakastuloksien taustat selvitettävä perusteellisesti. Kuntien työmarkkinatuen maksuosuuden alentaminen ja sen tuottamisessa kuntouttavassa työtoiminnassa olevien määrän kasvu keskeisenä tavoitteena ei ole TE-

hallinnon näkökulmasta oikea mittari. Samoin asiakastyöhön liittyvät keskeiset periaatteet ja niiden noudattaminen on tullut esille yksittäistapauksissa henkilöstömme keskuudessa. Yleisen edun nimissä toiminnan pitäisi olla kaikkialla samassa linjassa. Näitä asioita voivat olla velvoitteiden noudattaminen esimerkiksi työttömyysturvaan liittyvissä asioissa sekä palvelujen ja toimintojen tarkoituksenmukainen käyttö. TE-toimisto ei näitä asioita tutki, mutta tällaiset osaamiseen liittyvät huomiot auttavat siirtymisessä kasvupalveluihin riskienhallinnan näkökulmasta. Kokeilujen hyvät käytännöt otetaan käyttöön maakunnissakin sinne soveltuvin osin ja juuri uudet toimintamallit palveluntuotannossa oli kokeilujen perustamisen lähtökohtana TEM:ssä. Kokeilun hyvänä käytäntönä voi olla erilaisten resurssien lisääminen asiakastyössä ja uudet palvelumallit.

Maakunnalla on velvollisuus tehdä asiakastyöhön liittyvä kokonaisvaltainen malli. Mallissa määritellään, miten ja missä asiakaspalvelua tehdään. Maakunta vastaa asiakastyön laadusta ja valvoo palveluntuottajia sekä yhteen sovittaa palveluja. Kokeilujen hyvät käytännöt voidaan ottaa käyttöön ja maakunta voi kuntien kanssa tehdä laajaakin yhteistyötä vaikkapa allianssissa kuitenkin niin, että kasvupalvelualliansi ei ole yhteistyön nimi. Kunnilla on elinvoimatehtävät ja kasvupalvelujen järjestäminen kuuluu maakunnalle. Maakunnan toimialaan kuuluvat sote-sektorin asiat mahdollistavat niihin liittyvän kasvupalveluyhteistyön järjestämisen suunnittelun maakunnan sisäisenä asiana ja siltä osin mahdollisuutta on odotettu kymmeniä vuosia. Tämän tarpeen poistuessa kuntien kanssa voidaan tehdä muunlaista yhteistyötä ja sitä tulisi harjoitella. HE JTYP- lain väliaikaiseksi muuttamiseksi kuvaa hyvin sitä kokonaisuutta, miten on ajateltu maakunnan suhdetta palveluntuottajiin. Siitä on lausuttu erikseen. Palveluntuottajien rajaaminen yrityksiin ja asiakastietojärjestelmien käyttöoikeuden rajaaminen pelkästään heille on tarkoituksenmukainen ratkaisu sekavuuden välttämiseksi asiakastyössä.

3 LUKU kasvupalvelut ja niiden järjestäminen

14-22 §

Hallituksen esityksen mukaan kasvupalvelujen järjestäminen on maakunnalla. Esitys on kannatettava. Maakunnan järjestämis- tai viranomaistehtäviä vastaavia asiakastyöhön liittyviä päätöksenteko-oikeuksia tai tietojärjestelmiä ei voi jakaa usealle toimijalle mahdollisesti maakunnan omiin sopimuksiin perustuen. Maakunnalla on oltava mahdollisuus kontrolloida ja valvoa sitä, miten asiakkaita palvellaan ja se on mahdollista ainoastaan vahvan järjestäjän roolissa. Mikäli näitä asioita jaetaan millään tavalla, vaarantuu kansalaisten yhdenvertaisuus eikä toimintoja voida järkevällä tavalla järjestää. Palvelutarpeen arviointi on keskeinen osa järjestäjän oman tuotannon tehtävää.

14 § mainittu yhteistyön järjestäminen on välttämätöntä asiakkaiden palvelujen saumattomalle tuottamiselle ja toisaalta päällekkäisyyksien välttämiselle. Kuntien yleinen toimivalta mahdollistaa käytännössä samanlaisen toiminnan, kuin mitä kunnissa tehtiin ennen kokeilua. Kuntouttavan työtoiminnan tai vastaavan palvelun tuottamisen osalta palvelun tuottaminen olisi mahdollistettava kunnille maakunnan toimiessa järjestäjänä. Työmarkkinatuen maksuosuus voitaisiin myös poistaa kunnilta.

19 § 20 § ja (6/34 §) mukaan maakunta asettaa valtakunnallisiin tavoitteisiin perustuvat tavoitteet palveluntuottajille ja TEM seuraa maakuntien toimintaa mittareillaan. Tällä varmistetaan yhtenäinen toiminta ja kriteeristö. Maakunta, toimiessaan järkevästi tekee tavoitteista sellaisia, jotka estävät osaoptimoinnin. Malliksi käy sovellettuna nykyinen TEM-hallinnonalan malli, missä monipuoliset seurannat varmistavat kaikkien asiakkaiden hyvän palvelun. Valtakunnallinen ohjaus ja tuki ovat tarpeen kuitenkin vain riittävän yleisellä tasolla ja mittareilla.

17 § mukaan valtakunnallisten tietojärjestelmien käyttövelvoite tulee maakunnille. Asia on kannatettava koska valtakunnallista ja globaalia liikkuvuutta ja tiedonsaantia työmahdollisuuksista ja työnhakijoista on syytä tukea. Järjestelmä tukee myös maakunnallista tiedollajohtamista valtakunnallisen vertailtavuuden vuoksi.

4 LUKU kasvupalvelujen tuottaminen

Palveluntuottajien valintakriteerit, hyväksyminen ja poikkeustilanteissa menettely on laissa kuvattu seikkaperäisesti. Luku vahvistaa järjestäjän velvollisuutta varmistaa asiakaspalvelua ja oikeutta puuttua tilanteisiin silloin kun erilaiset seurannat sitä edellyttävät. Maakunnan omalle tuotannolle on jätettävä tilaa palvelujen tuottamisen järkevään markkinaehtoiseen kehittymiseen. Maakunnan perustamisen yhteydessä ei ole tarkoituksenmukaista siirtää palvelutuotantoa kokonaisuudessaan markkinoille koska osaamisnäkökulmasta ajatellen asiakasvaikutukset voivat olla kielteisiä. Valinnanvapaus asiakkaille perusajatuksena on hyvä. Pykälistä heijastuu maakuntavalmisteluun kasvupalvelujen järjestämistehtävän rakentamisen velvoitteet maakunnan osaamisen tasosta ja resurssitarpeista tehtäviin.

Markkinaehtoinen toimintojen kehittyminen ei mahdollistu, mikäli julkisen sektorin toiminnalle tulisi uusia toimivaltuuksia. Kuntien yleinen palvelujen tuottamisoikeus, päätöksenteko-oikeus (viranomaistehtävät) ja järjestelmien käyttömahdollisuus estäisi käytännössä maakuntavalmistelussa suunnitellun markkinoiden syntymisen. Tiedonvaihtoon asiakkaista voitaisiin luoda parempi järjestelmä niitä tarpeita varten mitä maakunnan ja kuntien välille jää.

Markkinapuutteiden arviointi ja siihen liittyvät menettelyt on kuvattu epäselvästi, jolloin asiassa on tulkinnan varaa. Asia tulisi pelkistää perusteluihin ”mikäli maakunta toteaa markkinapuutteita olevan”.

6 LUKU erinäiset säännökset

33 § mainittu kokeilu, jossa voidaan kokeilla järjestämistä ja tuottamista pitäisi poistaa järjestämisen osalta koska asiaa ole riittävällä tasolla perusteltu.

Johtaja Riku Immonen

JAKELU

TEM kirjaamo
Pirkanmaan ELY-keskus: Leena Vestala, Riikka Joutsensaari, Petri Lehtimäki
Pirkanmaan TE-toimisto: Tarja Paulaniemi, Airi Mast, Kristel Stenman-Huuskonen